

Opatrenia zameraných na zefektívnenie Verejnej správy na základe monitorovania a hodnotenia katastrof miest

6. Opatrenie - Opatrenia pri zlepšovaní prírodného potenciálu a ochrane biodiverzity

Doterajšiemu vzťahu spoločnosti k vode možno rozumieť ako súboru vzájomne izolovaných politík a rôznorodých osobných postojov a vzťahov pre vylepšovanie prírodného potenciálu a ochrany biodiverzity. Ide o zmenu prístupu v získavaní a vypúšťaní vody, výrobe a dodávke pitnej vody, čistení odpadovej vody, vody pre poľnohospodárstvo, vody pre výrobu a priemysel, povrchovej voda a vodných útvarov, ochrany pred povodňami, protipožiarnej vody, pitnej vody v domácnostiach, vody pre záhradu, dažďovej voda zo striech, atď. Všetky vymenované aspekty musia zohľadňovať aj potrebu dostatku vody pre ochranu biodiverzity v katastrálnom území obce/mesta.

Doterajší sektorový, rezortný a odborný prístup k vode je charakteristický vnútornou a vzájomnou izolovanosťou (expertne, odborovo a dodávateľsko-odberateľsky) a striktné vymedzenými kompetenciami jednotlivých orgánov verejnej správy. Každý úrad sa zaoberá vodou iba z určitého hľadiska.

Rámcová smernica EÚ pre vodu začala prekonávať takýto prístup a poukazuje na potrebu integrovaného prístupu. Táto snaha je nedostatočne rozpracovaná v podmienkach nielen rezortných politikách, ale aj v samotnom envirorezorte. Silný rezortný prístup doteraz uplatňovaný vo vodnej politike nezohľadňuje ani elementárne potreby integrity vody, čo odpovedá starej vodnej paradigme. Nová vodná paradigma ponúka ochranu, využívanie a aj permanentnú obnovu integrovane so zrejším holistickým charakterom v kontexte poznania významu vodného cyklu a podmienok katastrálneho územia.

Porozumenie základom obehu vody v prírode je pomerne jednoduchá vec, ktorá je presne opísateľná a kvantifikovateľná aj na lokálnej úrovni. Premietnutie tohto poznatku pre politické rozhodnutia na lokálnu úroveň vyžaduje zásadné kvalitatívne a systémové zmeny do štyroch základných strategických dokumentov na úrovni obcí/mesta:

1. územný plán
2. pozemkové úpravy
3. lesohospodársky plán
4. plán rozvoja dopravnej infraštruktúry

V zmysle novej vodnej paradigmy je potrebné premietnuť protipovodňovú prevenciu (protierózne opatrenia a opatrenia na zvýšenie vodozadržnej schopnosti všetkých ekosystémov v spravovanom území) do spomínaných dokumentov a na úrovni samosprávy vytvoriť inštitucionálne východisko pre integrovaný manažment vody v katastrálnom území. Obce/mestá sú kľúčovým partnerom pre praktické zavedenie nového prístupu k vode a implementáciu potrebných technických, bio technických a hospodárskych opatrení v území.

Na svojom území môžu veľmi účinne presadzovať príslušné opatrenia aj s rešpektovaním princípov partnerstva, solidarity a subsidiarity. Obce/mestá najviac znášajú následky povodní a klimatických zmien, ktoré zhoršujú ich konkurencieschopnosť. Mali by sa zamerať na presadzovanie medzisektorového a integrovaného prístupu k obnove vodného režimu vlastného územia, ako východiska hospodárskeho rozvoja svojho sídla.

V praxi môžu uplatňovať také nástroje, ako zostavovanie štúdií a projektov na zvyšovanie vodozadržnej schopnosti územia svojho sídla (intravilánu alebo extravilánu) a znižovanie vodnej erózie pôdy, na tvorbu a uplatnenie motivačných ekonomických programov pre obyvateľstvo a vlastníkov pozemkov na území sídla (územná samospráva môže napríklad poskytnúť za každý vytvorený 1m^3 vodozadržného objemu alebo protieróznou úpravu na pozemkoch na území obce konkrétnu daňovú úľavu alebo jednorazovú dotáciu), alebo na posudzovanie dopadov investičnej činnosti na odtokové pomery v území.

Susediace sídla, združenia miest a obcí, ako aj regióny môžu vytvoriť a koordinovať spoločný systém protipovodňovej prevencie a podporovať vytváranie vlastných poradenských, informačných a kompetenčných centier pre mestá a obce ako aj pre vlastníkov pozemkov a budov. Táto spolupráca by mohla postupne vybudovať moderný a veľmi efektívny systém „samosprávy povodí“ organizovanú v hraniciach hydrologických povodí.

Podstatou opatrení, ktoré treba prijať na národnej úrovni, je vykonanie štrukturálnej reformy vodohospodárskych a hospodárskych politík (vrátane poľnohospodárskej a lesníckej politiky), ktoré ovplyvňujú odtokové pomery v území. Nová vodná politika by sa mala zamerať na plošnú ekosystémovú ochranu územia s cieľom zlepšovať vodnú bilanciu realizáciou opatrení na zvyšovanie vodozádržnej schopnosti povodia a znižovanie erózných procesov v území.

Štát by mal vytvárať podmienky a rámce pre systémovú integráciu doteraz izolovaných sektorových politík týkajúcich sa vody a súvisiacu harmonizáciu dotačných politík. Komplexný prístup k vode si vyžaduje prijímanie novej generácie zákonov vrátane prijatia zákona o ochrane a obnove malého vodného cyklu v krajine, ktorý by okrem iného zaviedol posudzovanie vplyvov investičnej činnosti na vodnú bilanciu územia.

Môžu vzniknúť nové finančné podporné a motivačné nástroje na implementáciu nového prístupu k vode. Štátny rozpočet môže poskytnúť podporu na realizáciu protieróznych a vodozádržných opatrení, podporu na prípravu a realizáciu projektov obcí, ako aj na výskumné aktivity a monitorovanie novo navrhnutých a realizovaných opatrení v území. Odporúčané opatrenia pre ochranu prírodných zdrojov sú identické s opatreniami na ochranu životného prostredia:

- zákaz holorubov
- ochrana lesa pred škodcami v lesoch (napr. kôrovcom),
- optimálne zloženie a kvalitu lesov
- odrážky na cestách so zasiakavacími jamami
- likvidácia nepoužívaných dopravných a približovacích liniek
- hrádzky všetkých druhov v erózných roklinách a drobných vodných tokov
- Vodné jamy, protipožiarne nádrže a malé vodné nádrže
- uplatňovanie integrovaného manažmentu a citlivejšie využívanie krajiny s ohľadom na vodozádržné a protierózne opatrenia a pod.
- viac diverzifikované členenie poľnohospodárskej pôdy
- orba po vrstevnici
- zabezpečenie dopĺňania odobratej vody z územia späť do územia odberu
- infiltračné priekopy okolo ciest
- vrstevnicové zasiakavacie pásy
- medze
- remízky

- obmedzovanie nevegetačného spevňovania plôch v zastavanom území,
- nahradzovanie nepriepustných povrchov priepustnými,
- dažďové záhrady a jazierka
- nádrže na dažďovú vodu
- zelené strechy
- zelené vertikálne steny

Popis navrhovaných vodozadržných opatrení sa nachádza v Prílohe 1: *Popis princípov technických opatrení na základe monitorovania a hodnotenia územia*